

Klasszikus külső feltárású melléküreg műtétek

Csákó László

**Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház és
Rendelőintézet**

Pécs, 2017 szeptember 11.

Van-e szerepe a külső feltárású melléküreg műtéteknek manapság?

Nincs szerepük!

Nem csinálunk külső feltárást!

Köszönöm a figyelmet!

Viszontlátásra!

Brilliance 16P
Ex: 22943
Se: 80260
Im: 4
DFOV 152.0 mm

H

Mediworld, Bajcs

R

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

kV 120.0
mA: 147
3.0 mm
Tilt: 0.0 degrees

09:48:27
W=1600,L=20

10mm/div

F

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

A melléküreg sebészet **fő törekvése** - függetlenül a feltárások módjától – a hosszútávon **működőképes, recidívamentes** és megfelelő **kozmetikai** eredményt adó műtéti technika alkalmazása. A melléküreg sebészet fejlődése nem egyéb, mint e gondolat egyre újabb és újabb technikákkal történő megvalósítása.

Aki nem ismeri szakmája történetének fejlődését, az
megérdemli, hogy újra végigszenvedje azt.

/Adam Politzer/

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

Rövid történeti áttekintés

/homloküreg-rostasejtek/

1. Trepanatio technikák /1750/
2. A homloküreg radikális megszüntetésére irányuló technikák /1895/
3. Konzervatív technikák /1905/
4. Külső feltárású frontoethmoidectomiák /1897-1921/
5. Osteoplasticus feltárás sinus obliterationival, vagy anélkül /1958/
6. Endonasalis: microscopos, endoscopos feltárás /1991/

A homloküreg radikális megszüntetésére irányuló technikák /1895/

- **Kunt 1895**-ben a homloküreg teljes elülső falát eltávolítja
- **Riedel/Schenke 1898**-ban elülső-alsó fal+a nyálkahártya eltávolítása, átmenet lezárása
- **Killian 1903**-ban javasolja egy supraorbitalis csontléc megtartását.

**Rossz funkcionális és kozmetikai eredmények
mellett gyakran súlyos szövődmények!**

Konzervatív technikák /1905/

- **1908 Knapp** intranasalis ethmoidectomiát követően homloküregi feltárás
- **1911 Schaeffer** homloküregi punctio
- **1901-1908 Ignals, Halle, Good, Wells** számos intranasalis homloküreg feltárási módszert alkalmaztak
- **1914 Lothrop** intra-, extranasalis ethmoidectomia, sinus alsó falának elvétele, a két sinus összenyitása. A septum felső részének resectioja.

A technikák nem terjedtek el a gyakori súlyos szövődmények miatt!

Külső feltárású

frontoethmoidectomiák /1897-1921/

A **Jansen-Ritter/Lynch-Howart** műtét ma is az egyik legszélesebb körben alkalmazott homloküreg műtét!

Hosszútávú megfigyelések alapján az átmenet **30%**-ban elzáródik.

Ennek okai:

1. a lamina papyracea hiánya miatt az orbita tartalom prolabál az átmenetbe!!!
2. A körkörös nyálkahártya hiány miatt az átmenet elhegesedik /Walsh/

Osteoplasticus feltárás /1958/

- **1894-ben Schoenborn, Brieger, Winkler, később Beck nevéhez fűződik a **homloküreg elülső falán készített csont ablakon keresztüli behatolás****
- **1958-ban Goodale, Montgomery** tevékenységét követően széles körben elterjed, zsír obliteráció alkalmazása

Ma is széles körben alkalmazott technika.

Jó functionalis és esztétikai eredmények /95%!!!.

Az obliterációról megoszló vélemények!!!

Endonasalis: microscopos, endoscopos feltárás /1991/

- **1990-ben Schaefer és Close** számolnak be endoscopos homloküreg feltárásról 36 betegnél
- **1991-ben Draf** microscop és endoscop használatáról számol be 100 beteg kapcsán, leírja a róla elnevezett feltárási technikákat /Draf I-II-III/
- Számtalan közlemény jelenik meg endoscopos feltárási technikákról, melyek háttere a **Lothrop** műtét módosítása

Történeti áttekintés

/arcüreg /

Behatolási technikák szerint:

- a. arcon keresztül
- b. proc. alveolarison keresztül
- c. fossa caninan keresztül
- d. középső/alsó orrjáraton keresztül
- e. **kettős megközelítés /1893 W. Caldwell, 1897 H. Luc/**
- f. Kierjesztés az apertura piriformis felé **/Denker 1905/**

M.E. Wigand: Endoscopic surgery of the paranasal sinuses and anterior skull base
/2008/

**A XX. század első évtizedeire a ma
„használatos” műtéti technikák
kialakultak!**

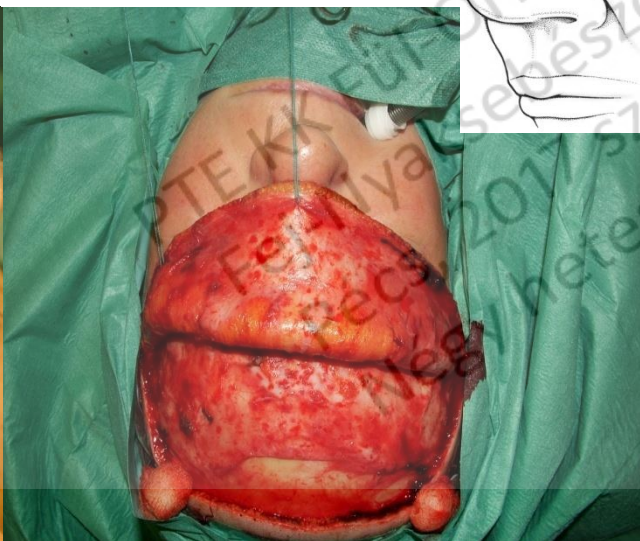
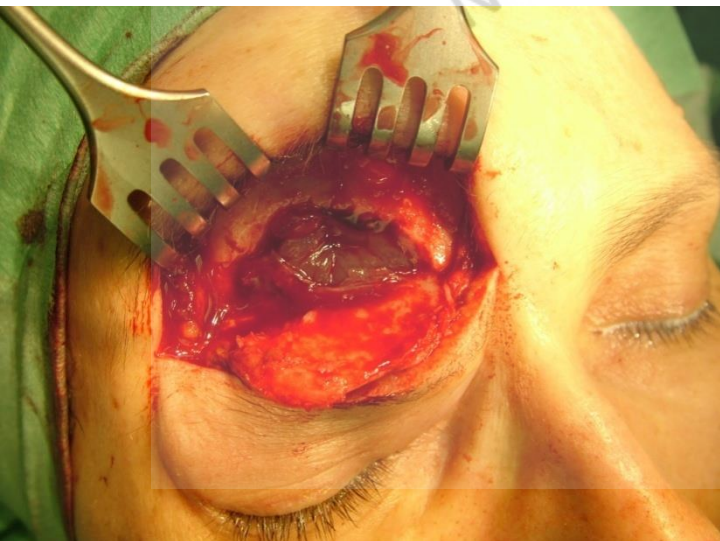
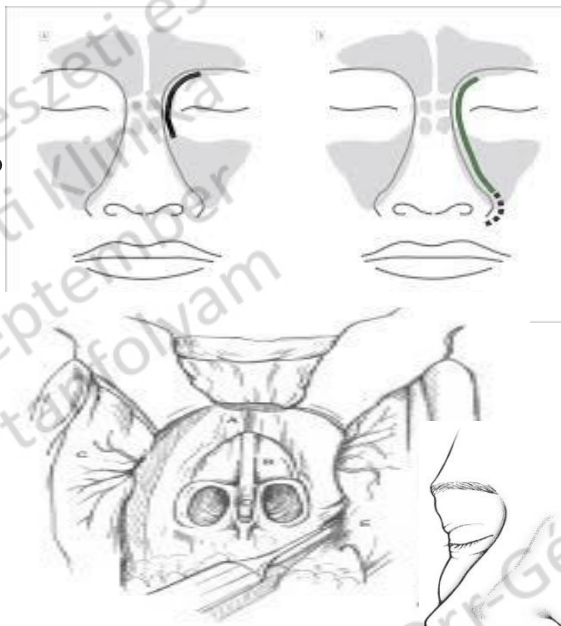
**A XX. század végére a külső
feltárású műtétek száma drámai
módon lecsökkent!**

Milyen okok állhatnak a háttérben?

- A külső feltárású melléküreg műtétek alapját képező **koncepció megdőlése**, funkcionális szemlélet megjelenése
- Az endoszkópos technika **eredményesebb** a hagyományos technikáknál
- **Endoszkópos** rendszerek és a **speciális** műszerpark megjelenése
- **Képkalkotók** fejlődése
- **Kozmetikai** eredmények fokozódó jelentősége
- Hatékonyságot és biztonságot fokozó eszközök és műszerek megjelenése /shaver, **navigáció**, térbeli tervezés/

Bőrmetszések

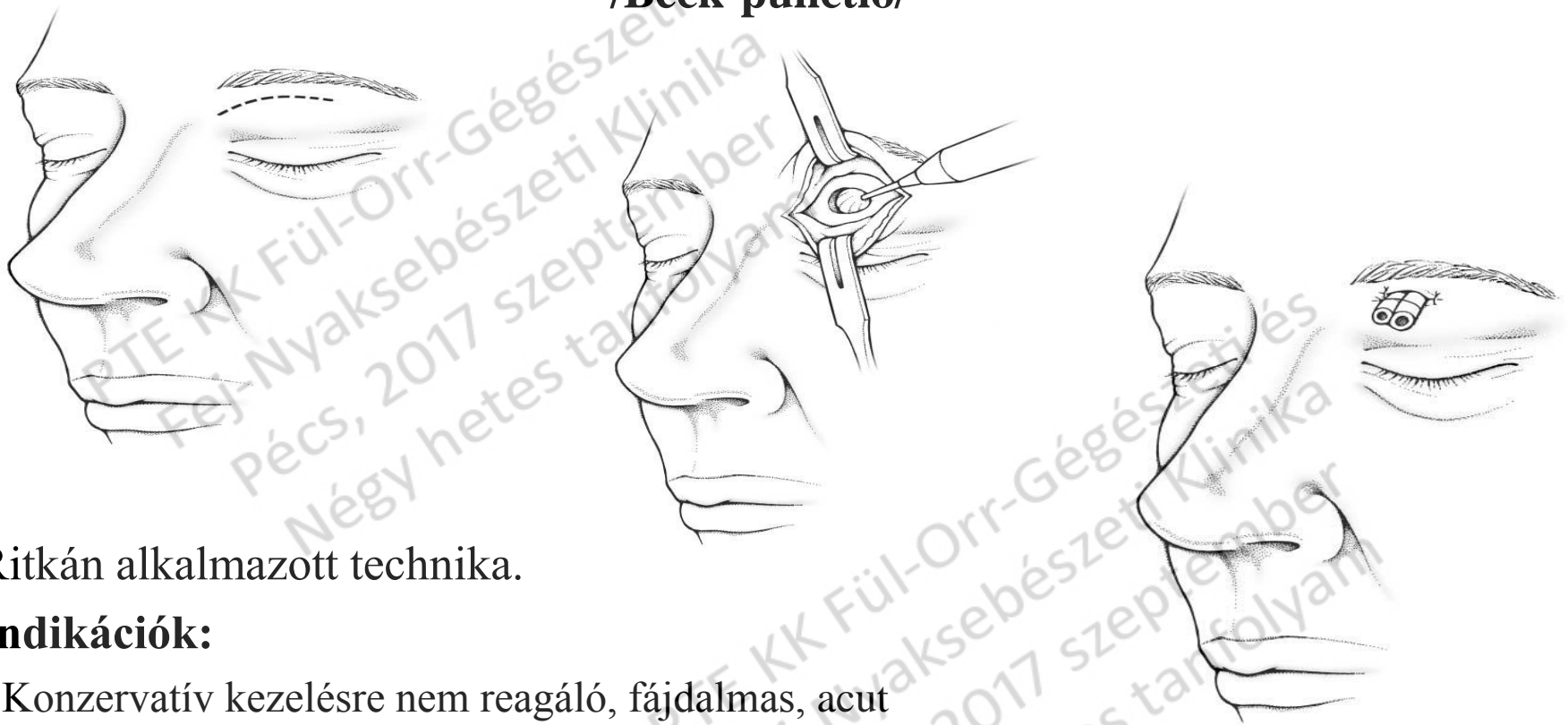
- Trepanatio metszés
- Szemöldökív metszés
- Szemüveg keret metszés
- Bicoronalis metszés
- Midfacial degloving
- Lateralis rhinotomia
- Weber-Ferguson

Bőrmetszések

Trepanatio, metszés és technika

/Beck-punctio/

Ritkán alkalmazott technika.

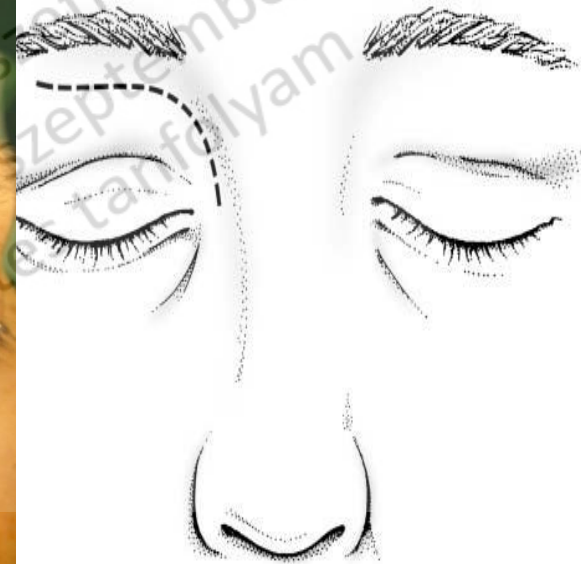
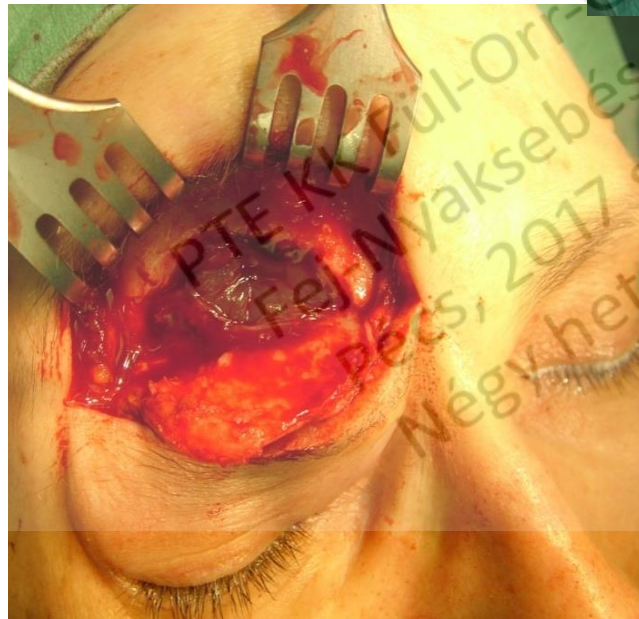
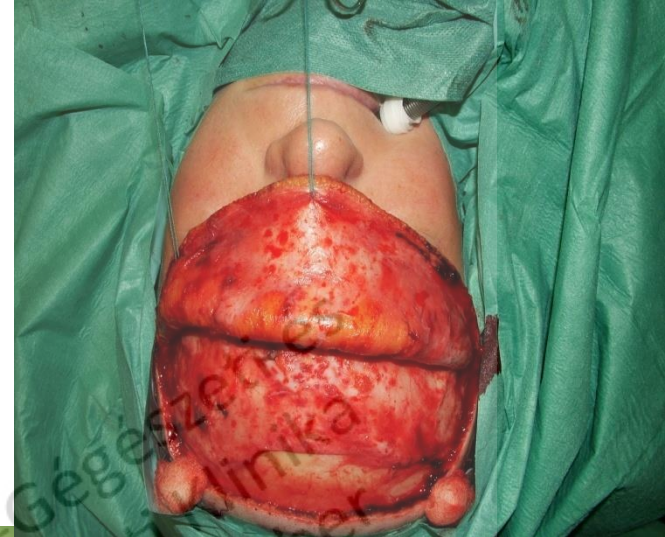
Indikációk:

- Konzervatív kezelésre nem reagáló, fájdalmas, acut homloküreg gyulladás és fenyegető szövődmény ritka eseteiben.
- Biopsia
- endoscopos homloküreg feltárás esetében „alul-felül” technika részeként

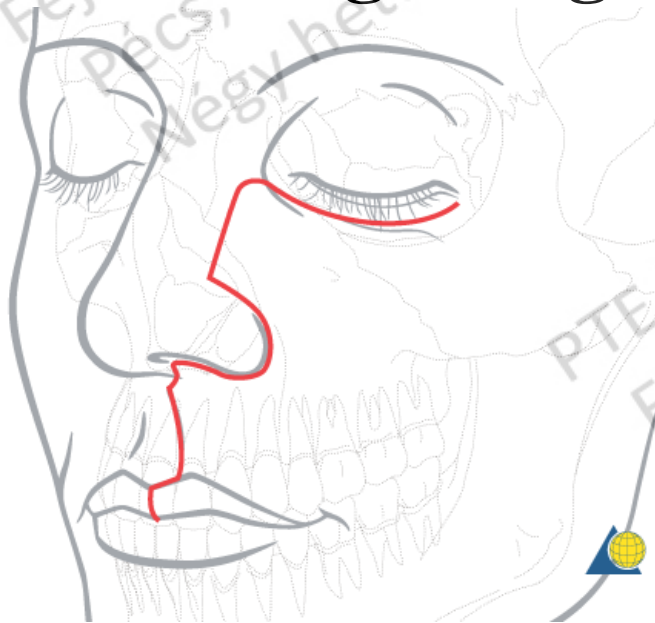
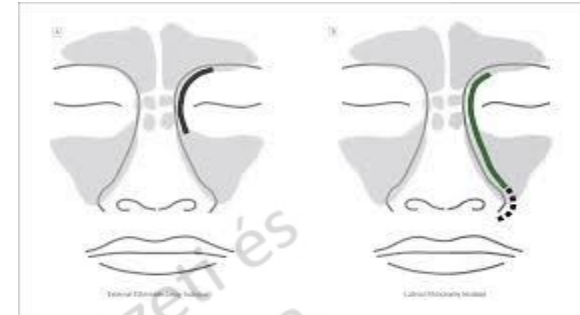
Bőrmetszések

- Szemöldökív metszés
/Killian/
- Lynch metszés
- Szemüveg keret metszés
- Bicoronalis metszés

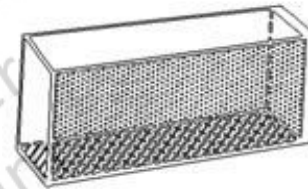
Bőrmetszések

- **Lateralis rhinotomia**
/Moure-metszés/
- **Weber-Ferguson**
- **Midfacial degloving**

Külső feltárású homloküreg műtétek

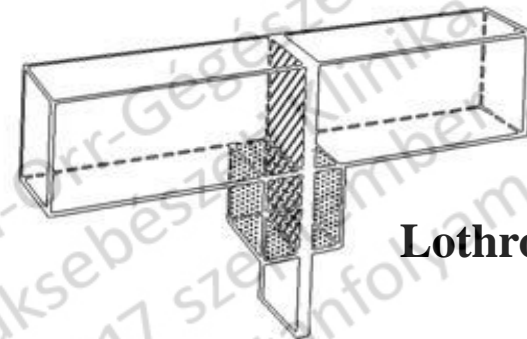
- **Riedel**
- Killian
- Lothrop
- **Jansen-Ritter**
/Lynch-Howart/
- **Osteoplasticus**

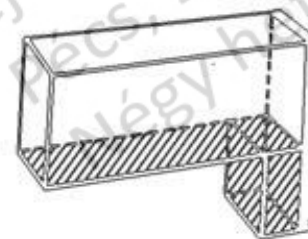
Riedel

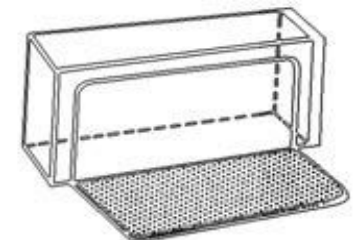
Killian

Lothrop

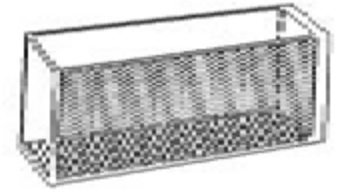

Jansen-Ritter

Osteoplasticus

Riedel műtét

A műtét lényege:

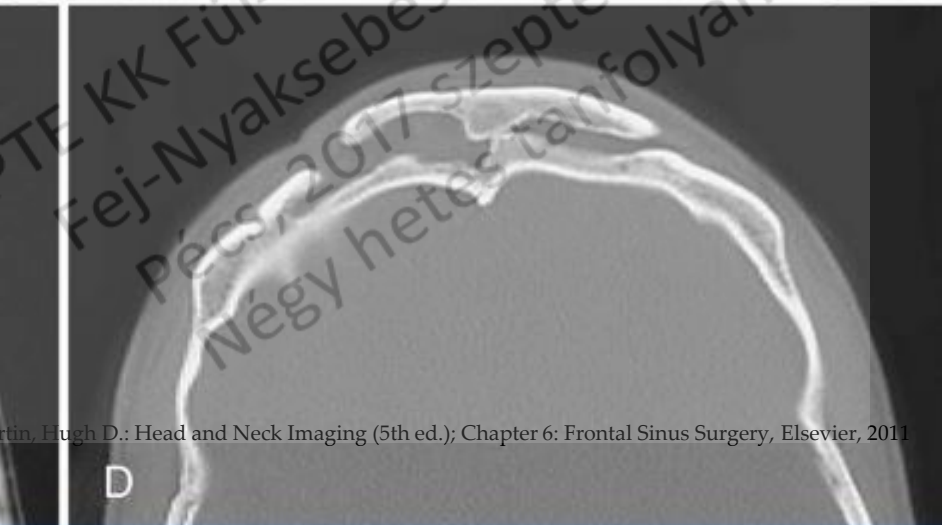
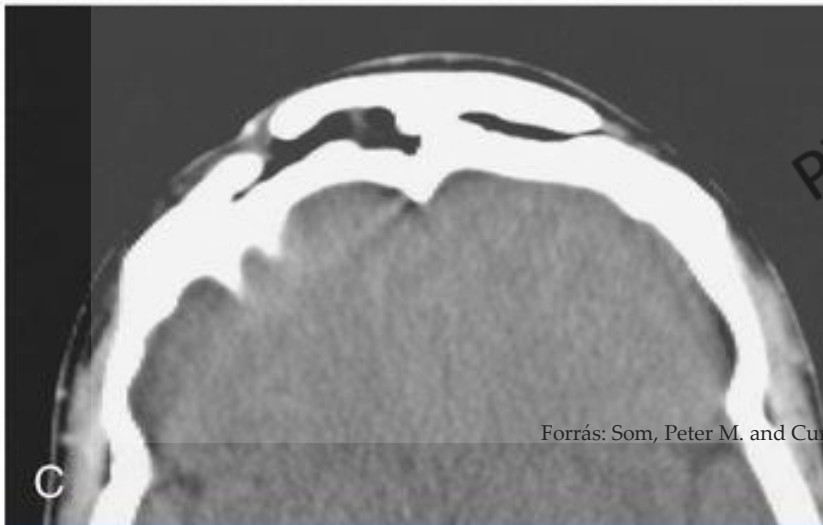
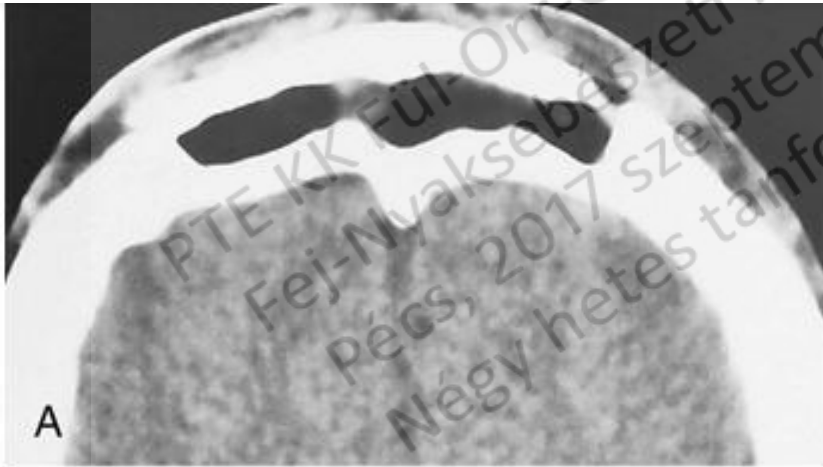
Nagyon ritkán alkalmazott technika, az „utolsó-utáni” megoldás. Az üreg teljes megszüntetése a cél.

A műtét során elvételekre kerül:

- az elülső, az alsó fal, szükség esetén a hátsó is
- Lamina papiracea, kp. kagyló eltávolítás, ethmoidectomy
- teljes nyálkahártya eltávolítás /????/
- az átmenet lezárása
- a bőrlebenyt a hátsó falra hegesítsük nyomókötéssel.

Indikáció

1. Kiterjedt, súlyos homlokcsont osteomyelitis
2. Csontfal destrukcióval járó mucocèle, pyocèle
3. Nagykiterjedésű, a homloküreg jelentős részét elfoglaló osteoma
4. A homlokcsont nem reponálható darabos törése

Dr. Csokonai Vitéz Lajos
beteganyaga

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

**Rossz funkcionális és kozmetikai
eredmények mellett gyakran súlyos
szövődmények!**

**NEM BIZTOSÍT
RECEDÍVAMENTESSÉGET!!**

Jansen-Ritter műtét

- A sinus frontalis transorbitalis feltárását Európában elsőként Jansen (1902) és Ritter (1911) írták le
- A beavatkozást jelenlegi formájában Knapp írta le 1908. (*orbita alsó fal elvétel, kiterjedt külső ethmoidectomiával*)
  - Knapp A. JAMA 51:299.1908
- Lynch (1921) , Howarth (1921)

Elnevezés különbségei

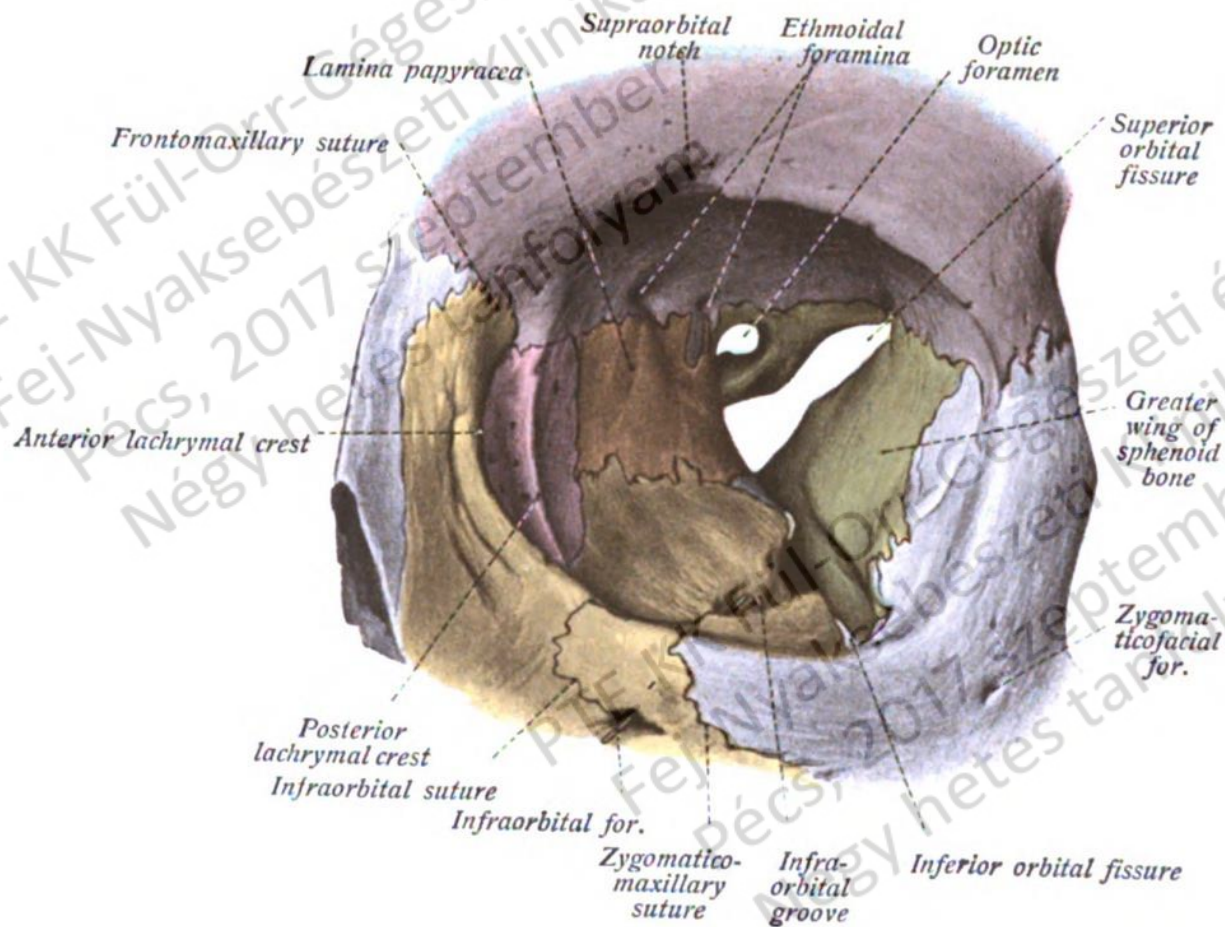
- az európai, elsősorban német szerzők markánsan elválasztják a sinus frontalis alsó falának elvételével történő sinus frontalis műtétet az opcionálisan egyidőben végzett külső vagy transnasalis ethmoidectomiától

Jansen-Ritter műtét

- Az angolszász szerzők inkább a „transorbital external frontoethmoidectomy” elnevezést használják és a műtétbe beleértik az egyidőben végzett ethmoidectomiát is

External-frontoethmoidectomy (Lynch)

Anatómia

A műtét lényege

- sinus frontalis orbitalis falának elvétele
- a beteg mucosa eltávolítása az üregből
- megfelelő fronto-nasalis drainage kialakítása

Bőrmetszés

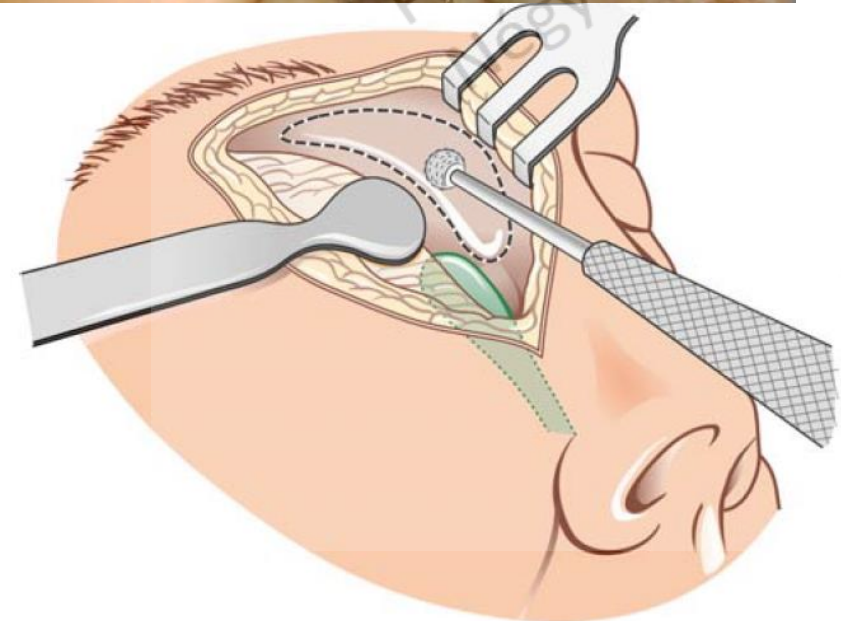
- közvetlen a szemöldök íve alatt
- 1 cm-el a lig. palpebrale med. tapadás alatt
- A ligamentum tapadása és az orrhát között félúton
- Killian féle metszés a szemöldökön belül halad

Orbitotomia, melléküregek megnyitása

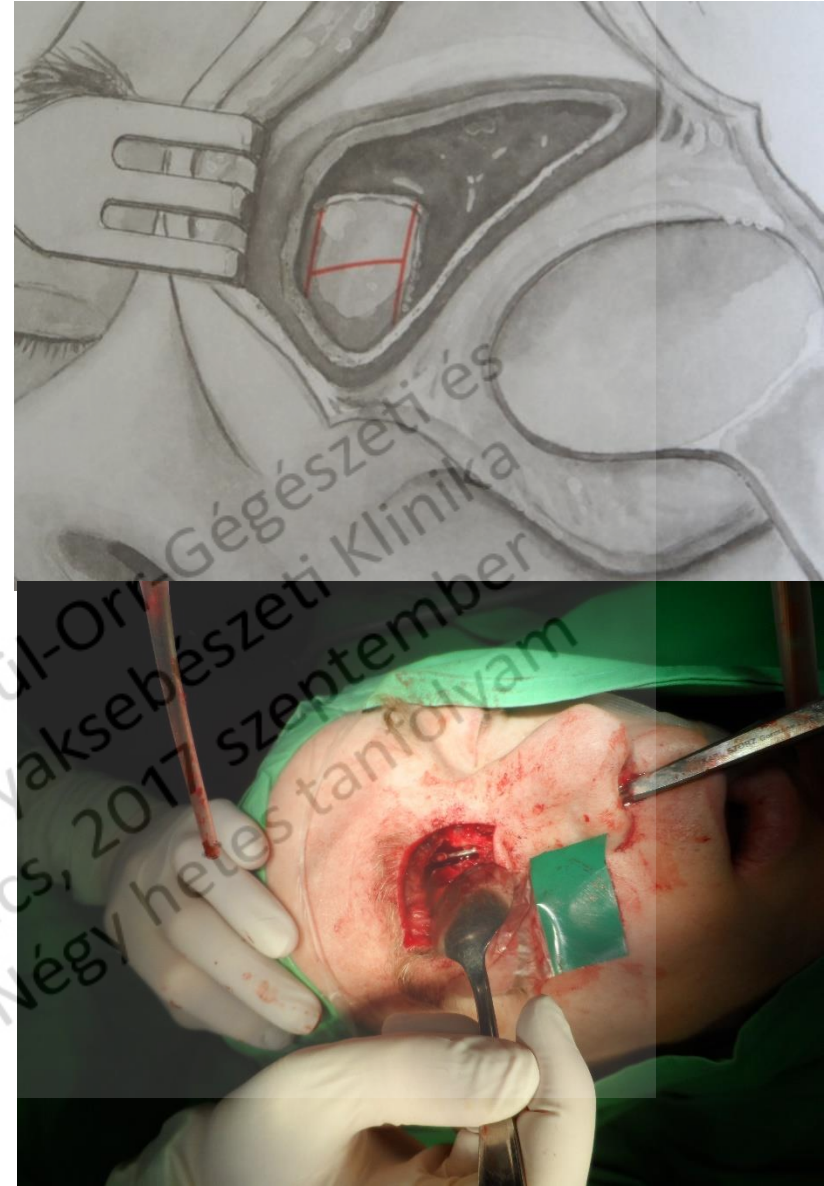

- A fossa lacrimalis mögött kissé felfelé a sinus frontalis alsó falának medialis részét megnyitjuk
- Az alsó fal elvétele folytatjuk addig, hogy megfelelő rálátásunk legyen az üreg belsejére
- A csont elvétele ne haladja meg az arcus superciliarist (BNA) felfelé

A fronto-nasalis drainage biztosítása

- **A medialisan és lefelé szűkülő sinus frontalis rávezet az ostiumra**
- **Elvételekre kerül**
  - a proc. nasalis ossis maxillae hátsó részlete
  - os lacrimale részlete
  - lamina papiracea elülső részlete
  - concha nasi med. elülső részlete
- **Uffenorde plasztika**

A műtét hibái

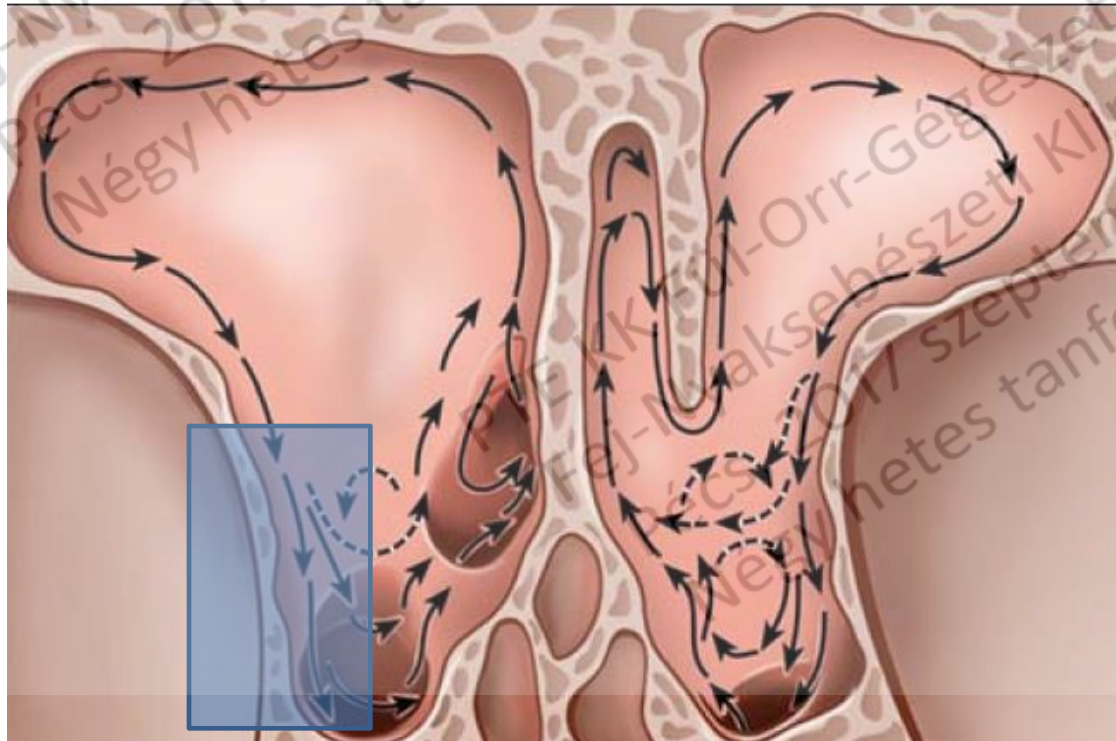
A metszés esztétikai problémát jelent

Dr. Horváth Barnabás beteganyaga

A műtét funkcionális hibája

A sinus frontalis drainage-t biztosító mucociliaris clearance károsítása a legkritikusabb területen

A recidíva okai

Recidíva aránya 20-33% körüli!

Okok:

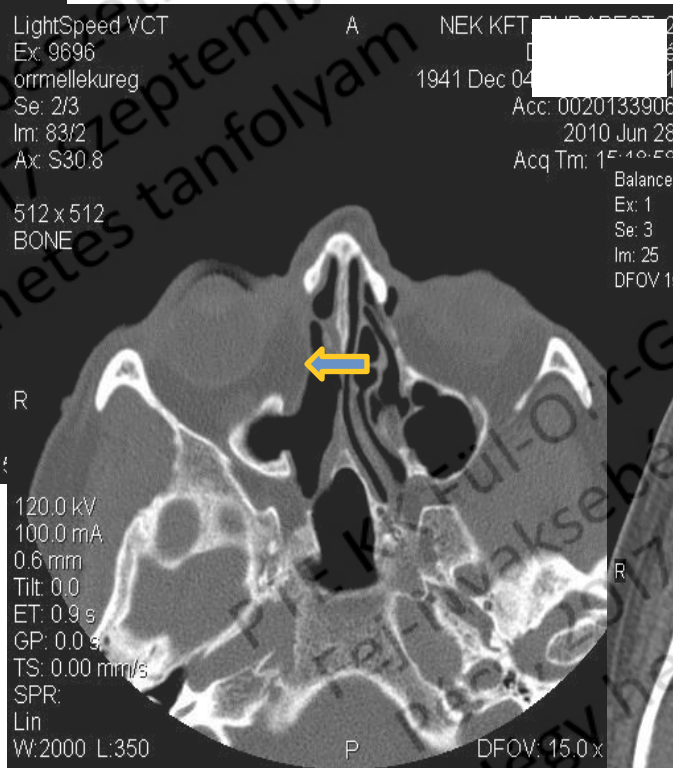
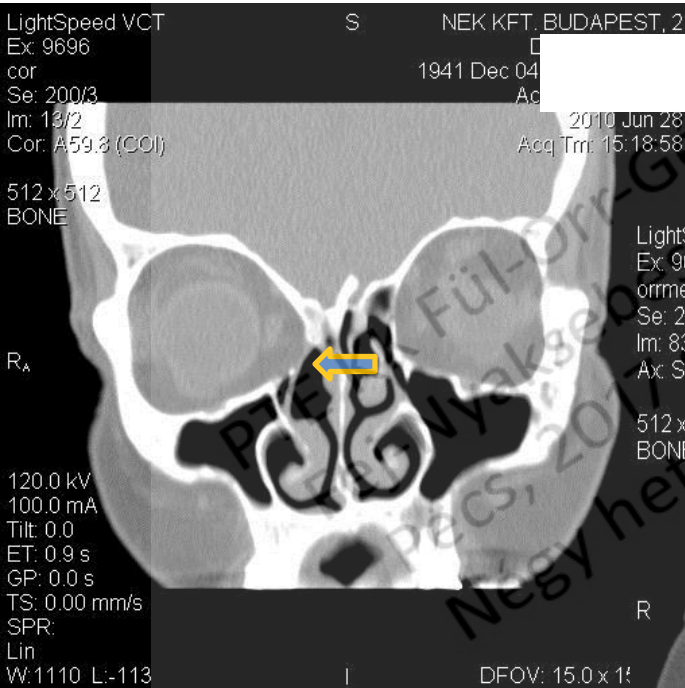
1943-ban Walsh: körkörös nyálkahártya hiány jelentősége

Az orbitatartalom prolapsusa a nasofrontalis átmenetbe

/Walsh TE., Laryngoscope 1943, Weber Laryngoscope 2001/

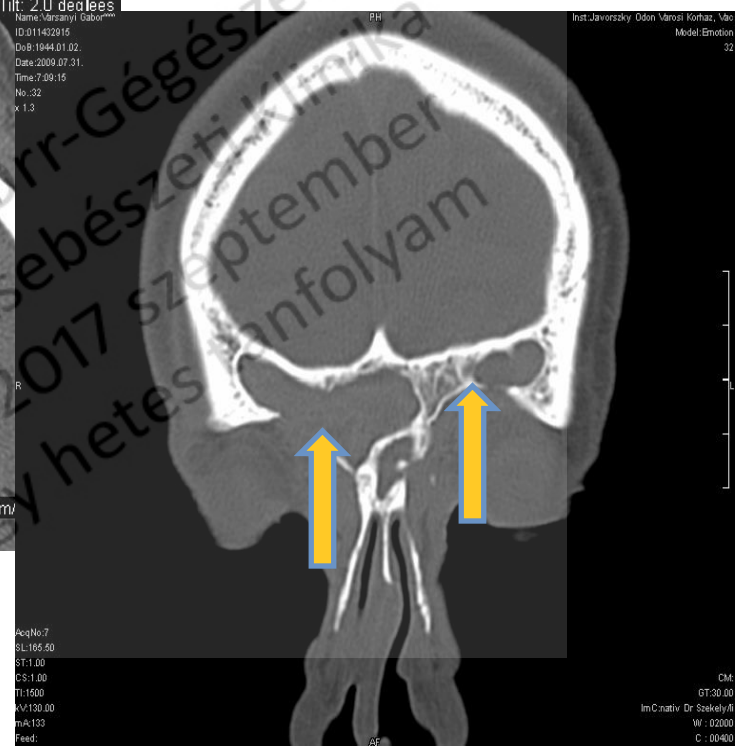
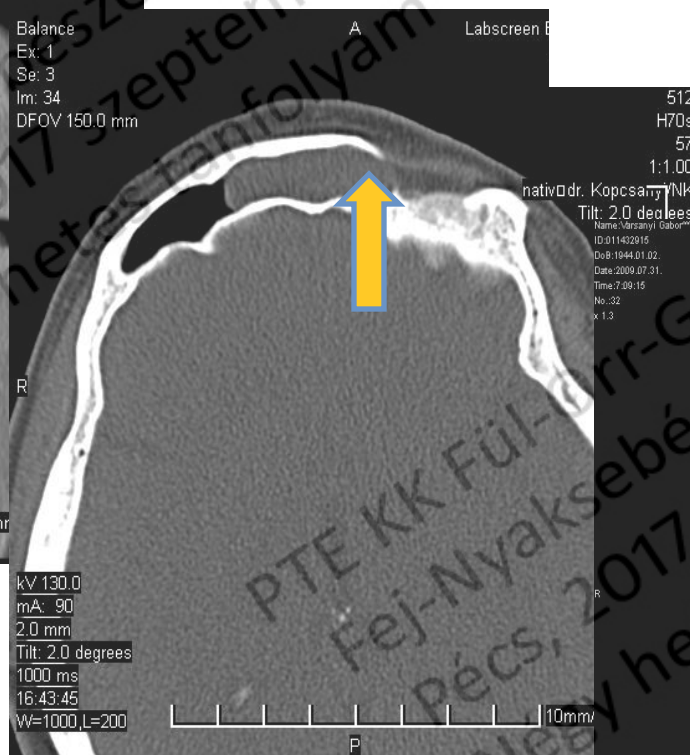
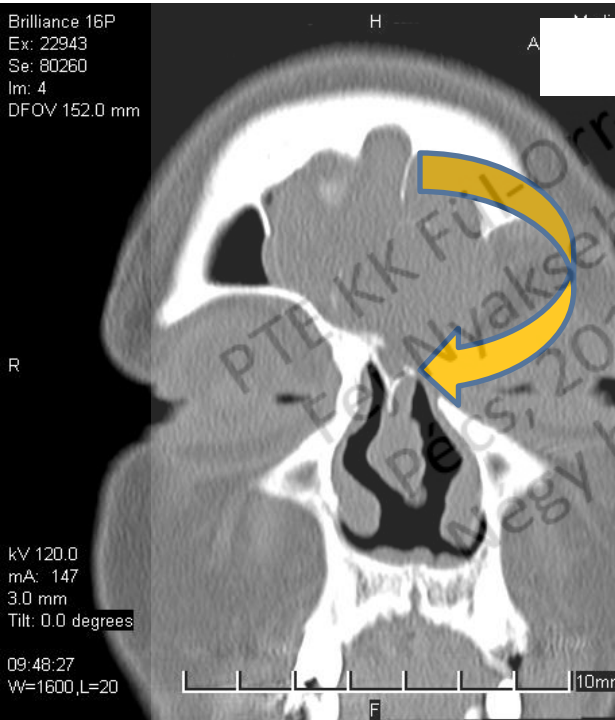
A lamina papyracea jelentősége

Orbitatartalom prolapsus!

A nasofrontalis átmenet lezáródása!

Következmény

Megoldási lehetőségek

1. Ismételt Jansen-Ritter
2. Endoscopos feltárás /Draf III,stent?/
3. Riedel műtét
4. Kombinált külső és endoscopos
  - módosított Jansen-Ritter /Neel III 1987,Stennert 2001/
  - **osteoplasticus+endoscopos**

Az egyik megoldás elméleti alapgondolata

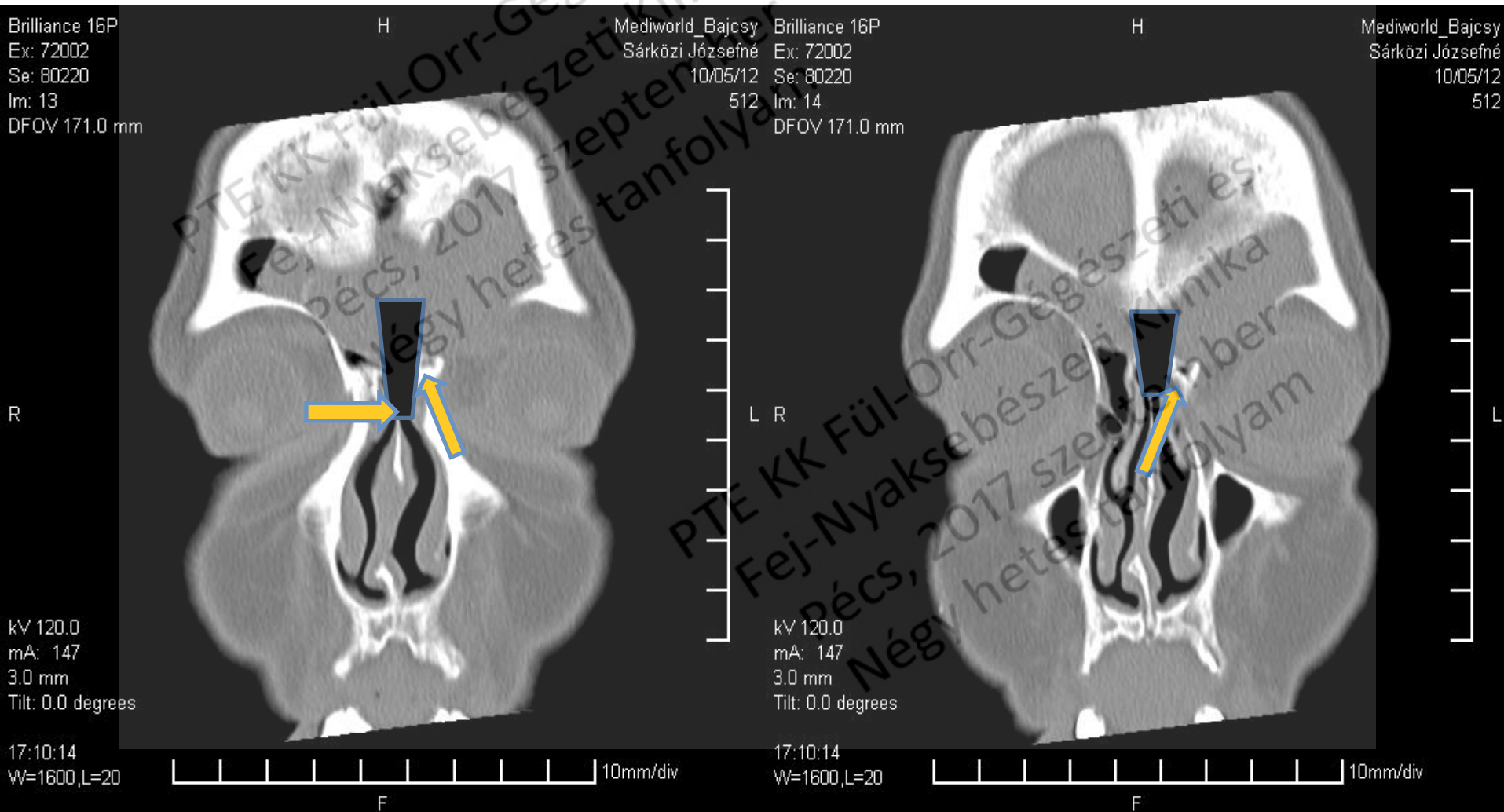
A két oldalnak egy közös, középre helyezett átmenetét alakítjuk ki kettős feltárásból.

A. Osteoplasticus külső feltárás

B. Endoscopos feltárás Draf III szerint

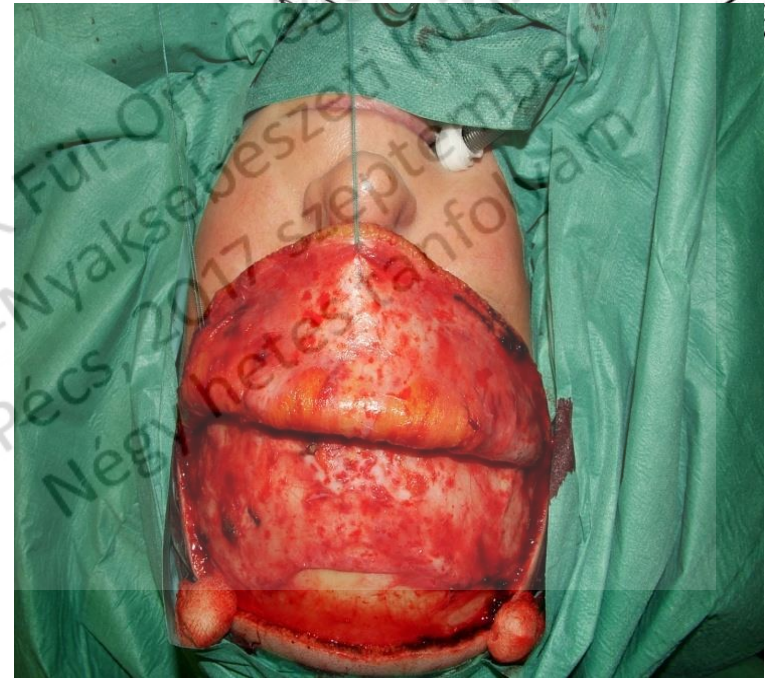
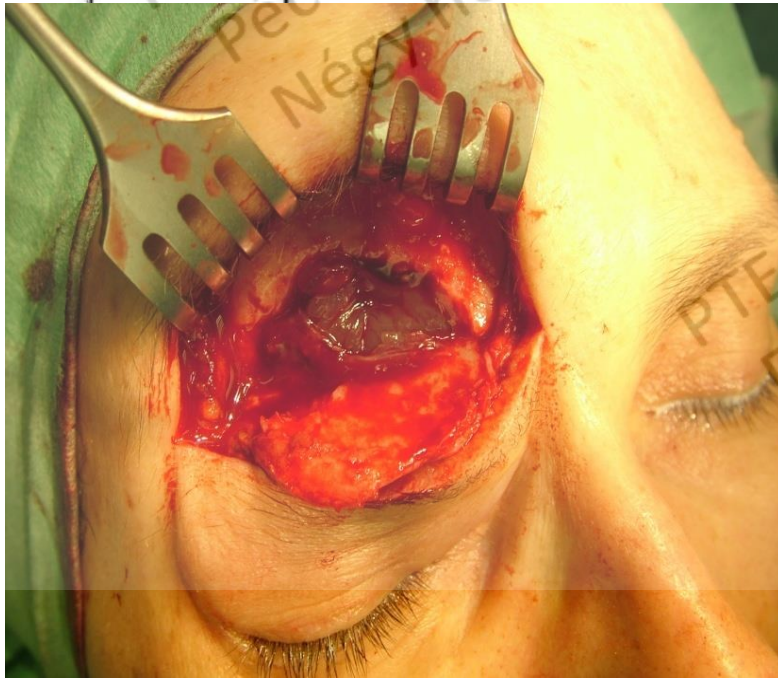
A kettő eredményeként egy Lothrop szerinti átmenet alakul ki.

Az átmenet kialakítása CT felvételeken

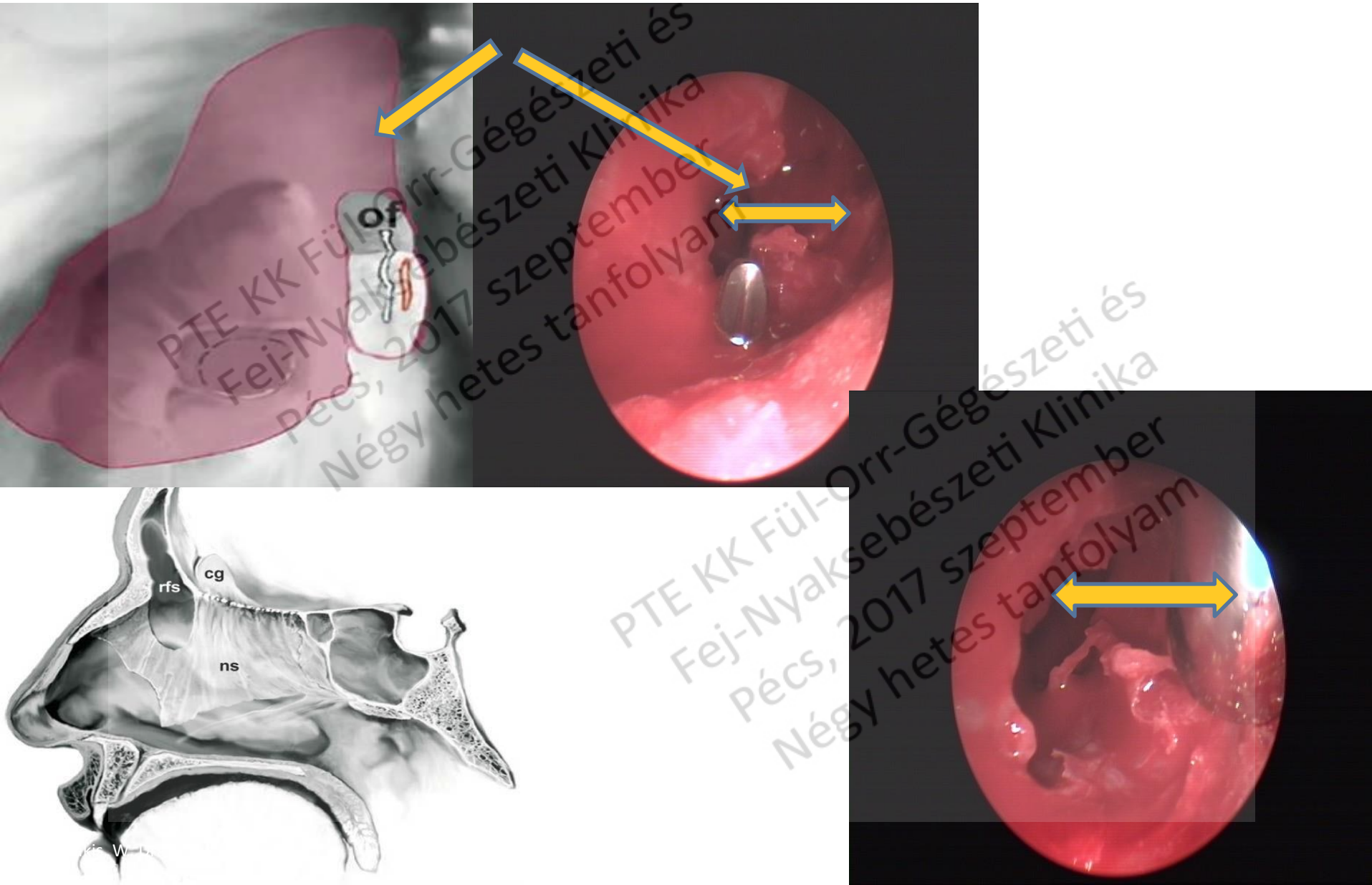

Műtéti lépések

Osteoplasticus feltárás

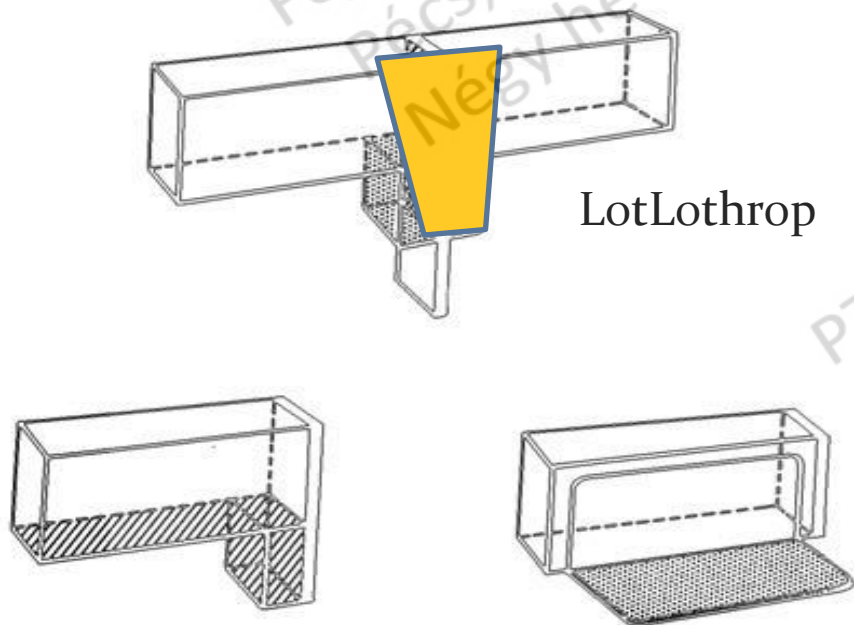

Endoscopos feltárás

A kétirányú feltárás eredménye: medioponalt Lothrop átmenet

1.5T MAV_MR
Ex: 29850
Cor:T1
Se: 4/9
Im: 8/32
Cor: A86.1 (COI)

S: EUROMEDIC BP DOZSA GYUT

1944 Jan 02
Acc: 0032501043
2012 Aug 29
Acq Tm: 21:54:05

320 x 192

R_A

L_P

ET: 4
TR: 640.0
TE: 8.5
8HRBRAIN
3.0thk/0.0sp
Id:DCM / Lin:DCM / Id:ID
W:2017 L:1008

DFOV: 22.0 x 22.0cm

Postoperatív endoscopos és MRI kép

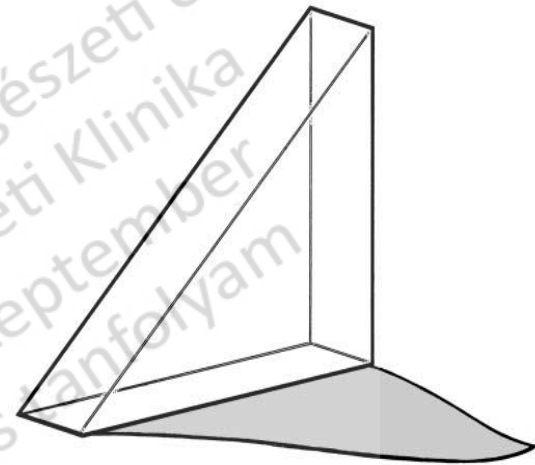
PTE KK Fül-Orr-Gégeszeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

Az osteoplasticus feltárás lényege

A homloküreg/homloküregek **elülső falán csontablak** kialakítása, melyet alulról nyelezett periostealis lebeny tart és táplál.

A **csontablak lehajtását** követően széles betekintés és manipulációs lehetőség az üregben.

A nasofrontalis átmenet a helyzetnek megfelelően kezelhető, alakítható.

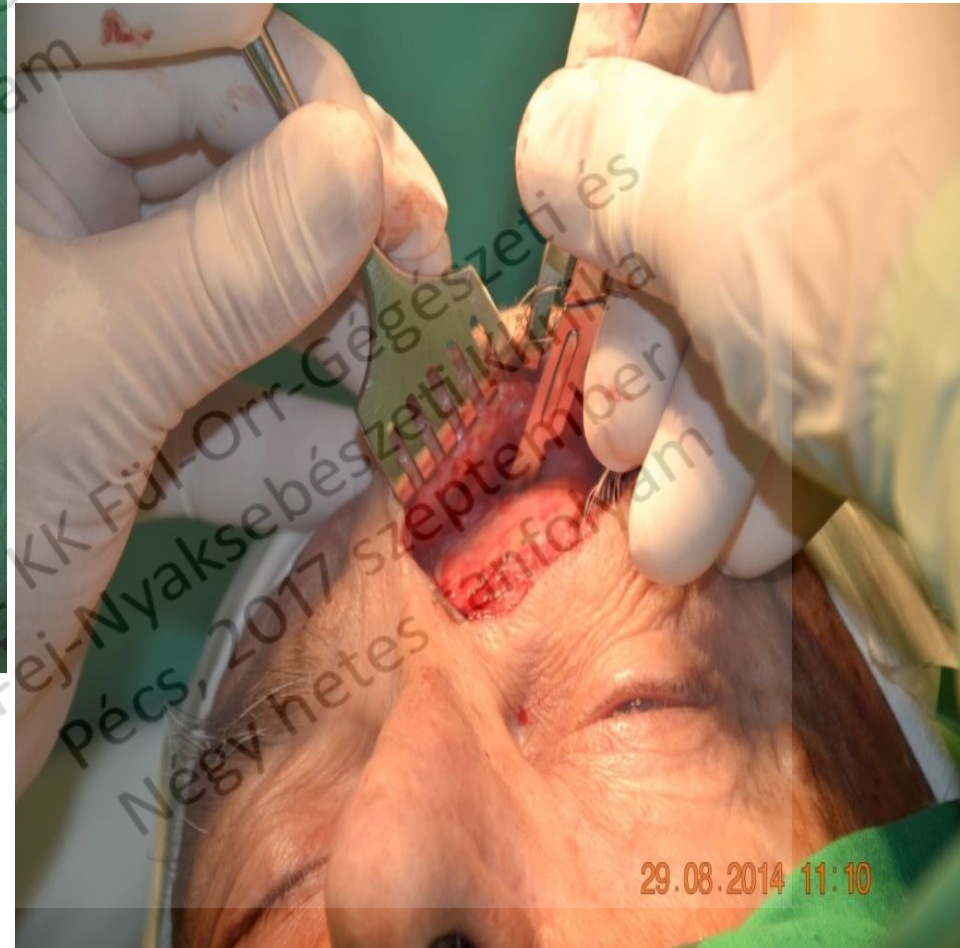
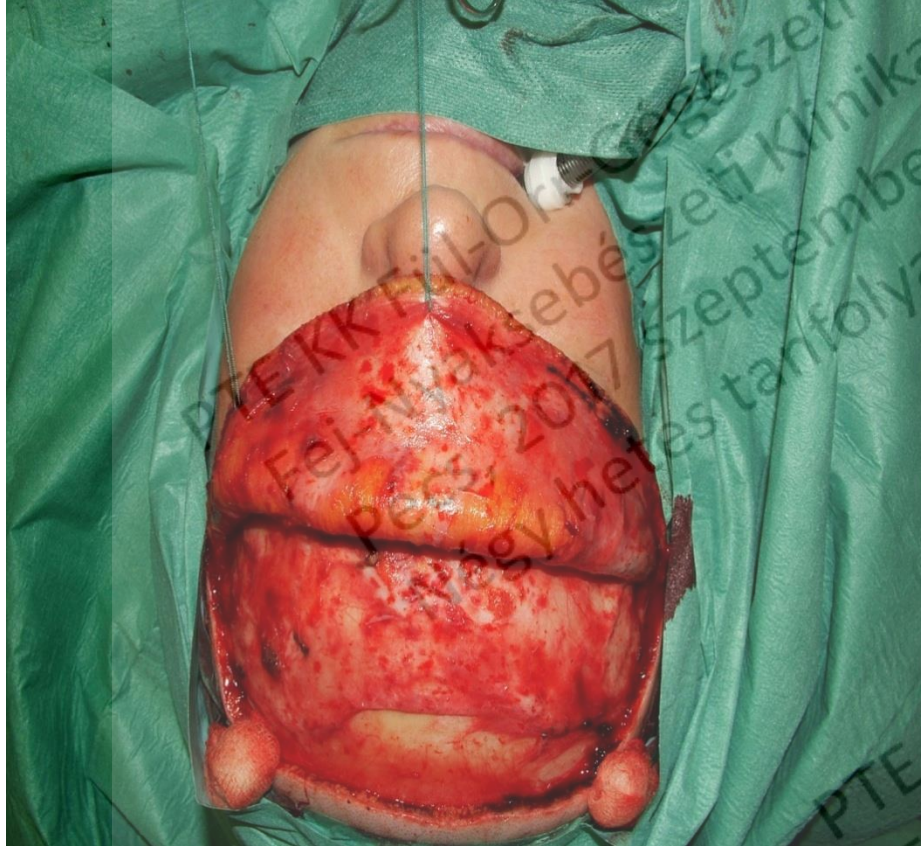

Műtéti lépések

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

29.08.2014 11:02

29.08.2014 11:10

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

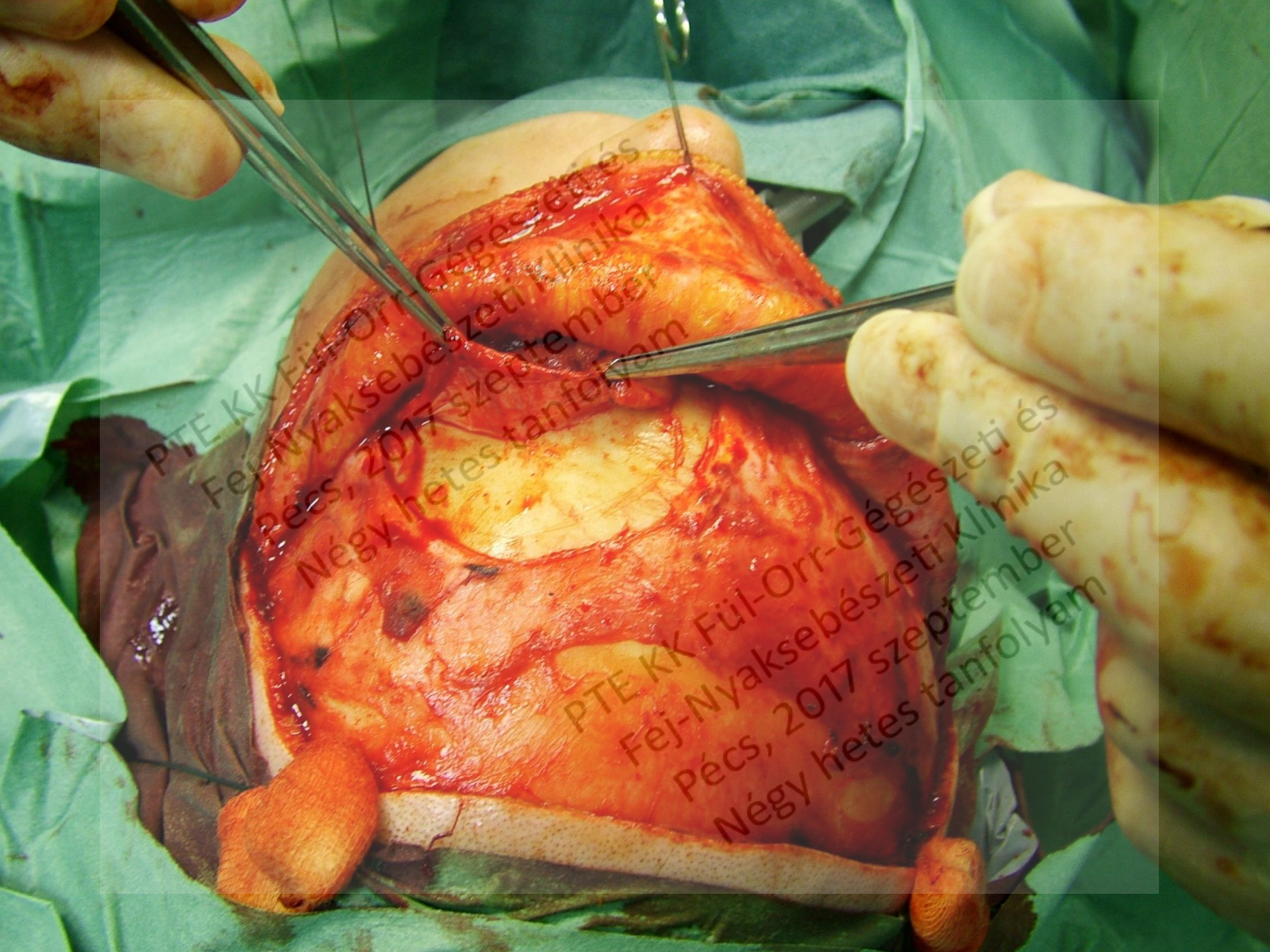
PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

29.08.2014 11:10

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

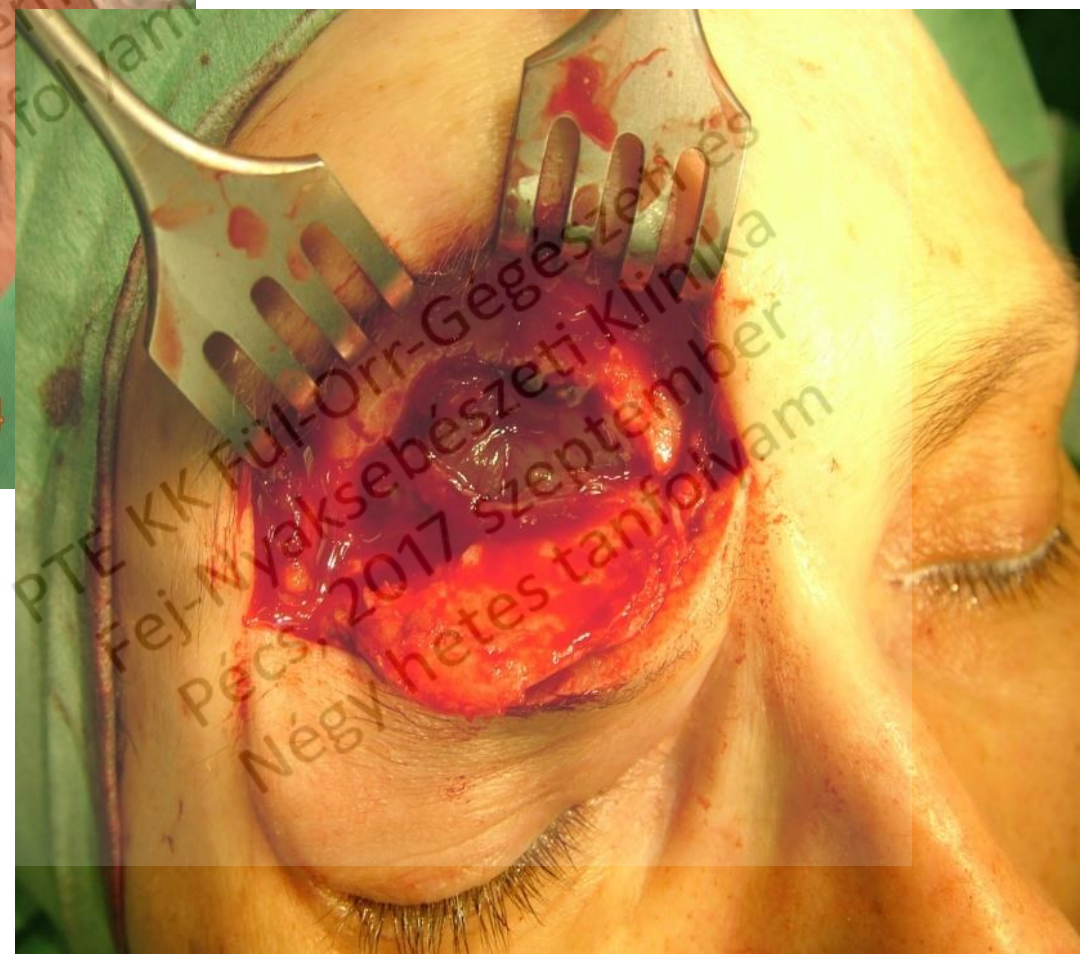
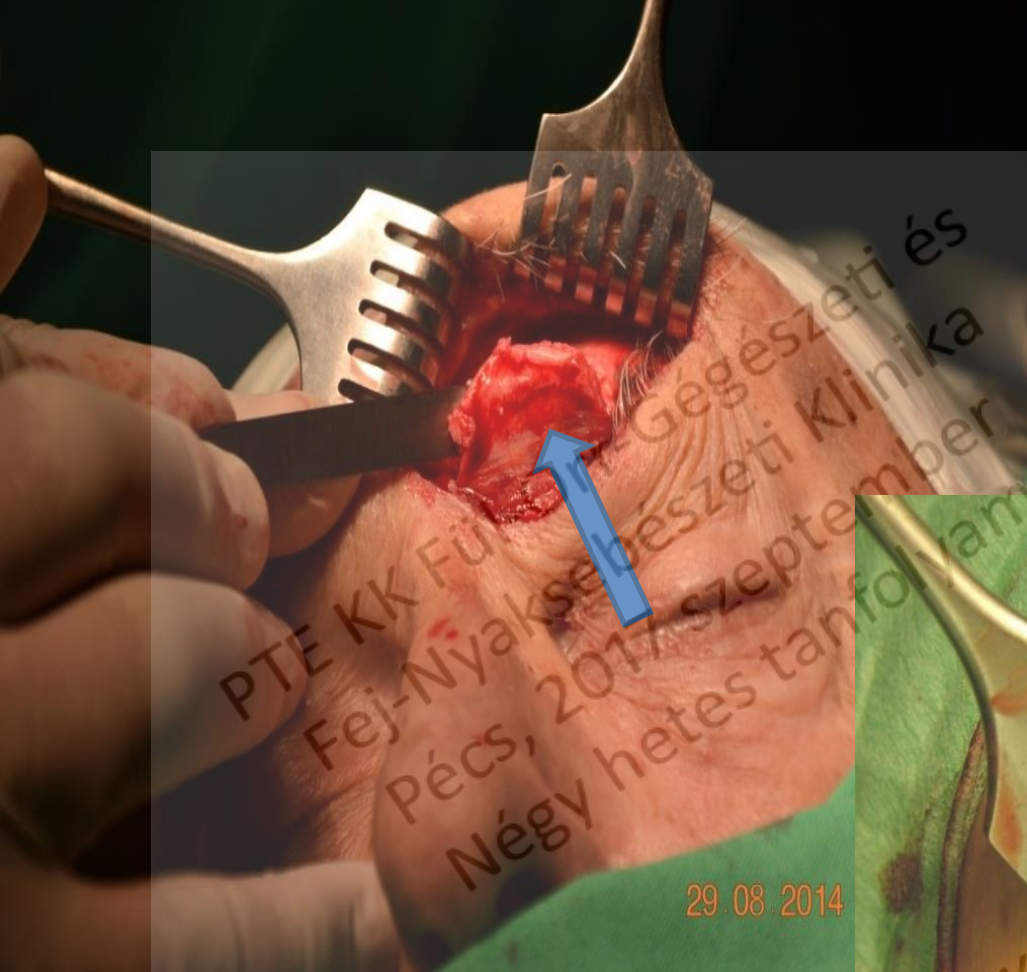

Nagyon gondos CT elemzés!!!

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

29.08.2014 11:13

A close-up photograph of a surgical procedure on a patient's face. A gloved hand is visible on the right side of the frame. Surgical instruments, including a metal retractor and a pair of forceps, are being used to hold open a surgical incision. The underlying tissue is exposed, showing a reddish, fleshy mass. The image is overlaid with semi-transparent text in the center and bottom right.

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

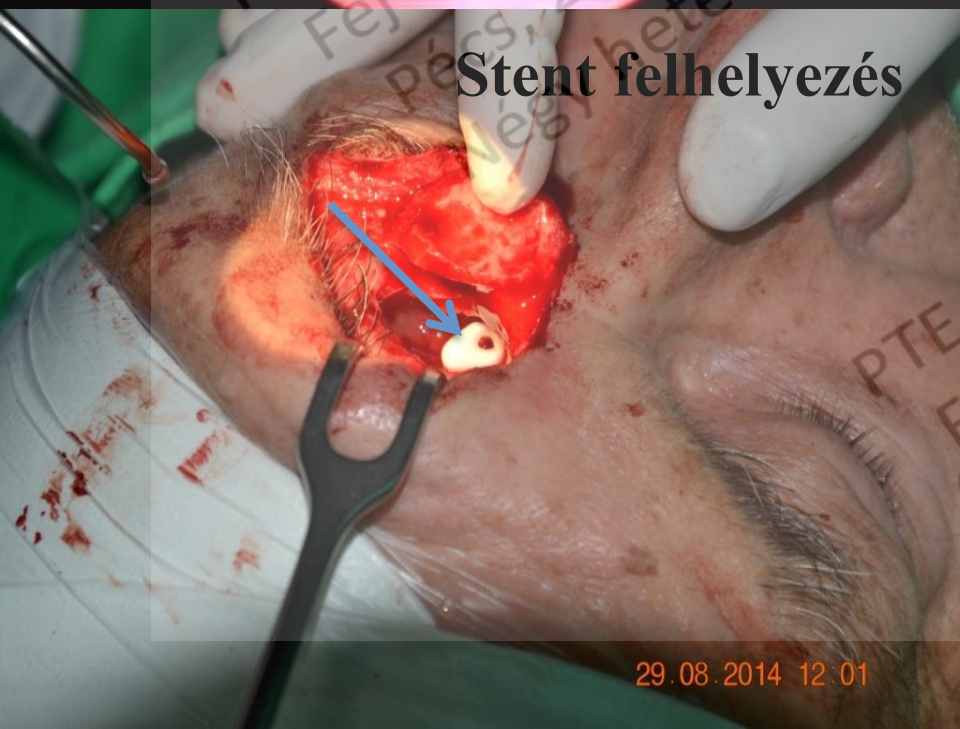
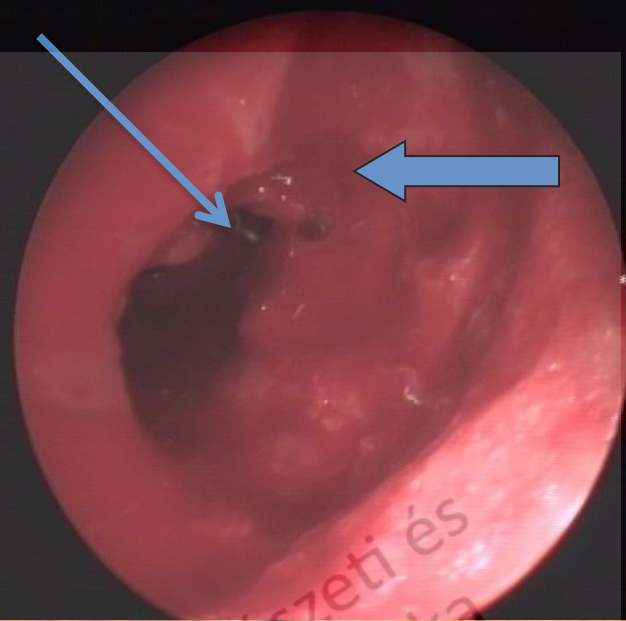
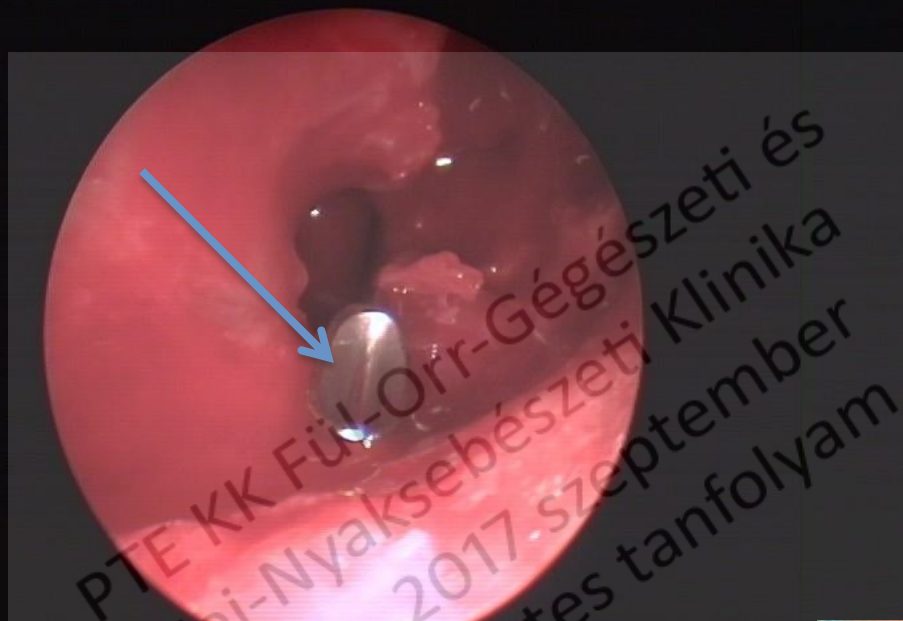
29.08.2014 11:17

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

29.08.2014 11:48

Stent felhelyezés

Zsír obliteráció

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négyhetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négyhetes tanfolyam

29.08.2014 12:02

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

29.08.2014 12:10

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

29.08.2014 12:27

OSTEOPLASTICUS HOMLOKÜREG FELTÁRÁS ELŐNYEI

- Megőrizhető a nasofrontalis átmenet
- Nem érinti a lamina papiraceat
- Nem okoz homlok deformitást
- N. supraorbitalis kímélhető
- **Jól kombinálható endoszkópos technikával**

**A „legfunkcionálisabb” homloküreg
műtét!**

Az osteoplasticus homloküreg feltárás indikációi /Draf-szerint/

- Recidiváló CRS minden formája esetén, előzetes endoszkópos vagy külső feltárás, vagy annak sikertelensége esetén
- A homloküreg lateralis recessusában elhelyezkedő mucocycele
- Kiterjedt destrukció az elülső és/vagy a hátsó falon /pl. súlyos darabos törés, dura sérüléssel, a nasofrontalis átmenet érintettségével/
- Traumát követő gyulladásos szövődmény
- Igen kiterjedt benignus tumor pl. osteoma, invertált papilloma
- **Jansen-Ritter után az átmenet medioponálására**

Osteoplasticus feltárás

A „legfunctionalisabb” külső melléküreg műtét.

Kiváló esztétikai eredmények.

Hardy, Montgomery: 95%-os javulás /1976/

**Kountakis és Gross megfigyelése: hasonló az endoszkópos és osteoplasticus feltárás eredménye /2003/.
Negyhetes társolyan**

Az obilteratoról megoszló vélemények. A recidiv mucoccele veszélye fennáll!! Kb. 10%!!/Draf/

A zsír mennyisége időarányosan csökken, de ez nem áll összefüggésben a panaszokkal!/Draf/

Alkalmazása gyakorlatot igényel.

A külső feltárású melléküreg műtétek lehetséges indikációi

- Endoszkópos gyakorlat elégtelensége
- Endoszkópos háttér és műszerezettség hiánya
- Szövődmények, melyek endoszkóposan nem uralhatóak
- Az endoszkópos technika elérési határait meghaladó elváltozás /pl. homloküreg lateralis recessusa/
- Malignus folyamatok esetében az ablaticitas a fő szempont, amennyiben ezt nem garantálja az endoszkópos technika, akkor külső feltárás
- Extrém kiterjedésű folyamatok esetében mérlegelés tárgya
- Traumák esetében
- Eredménytelen endoszkópos műtétek
- Recidívák

Arcüreg műtétek

1. Luc-Caldwell műtét

2. Denker

**3. Jansen-Winkler /transmaxillaris
ethmoidectomy/**

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

PTE KK Fül-Orr-Gégészeti és
Fej-Nyaksebészeti Klinika
Pécs, 2017 szeptember
Négy hetes tanfolyam

Luc-Caldwell műtét

A név eredete:

- George Caldwell amerikai 1893.
- Henry Luc francia 1897.
  - „Caldwell-Luc”
  - „radical (maxillary) antrum operation”

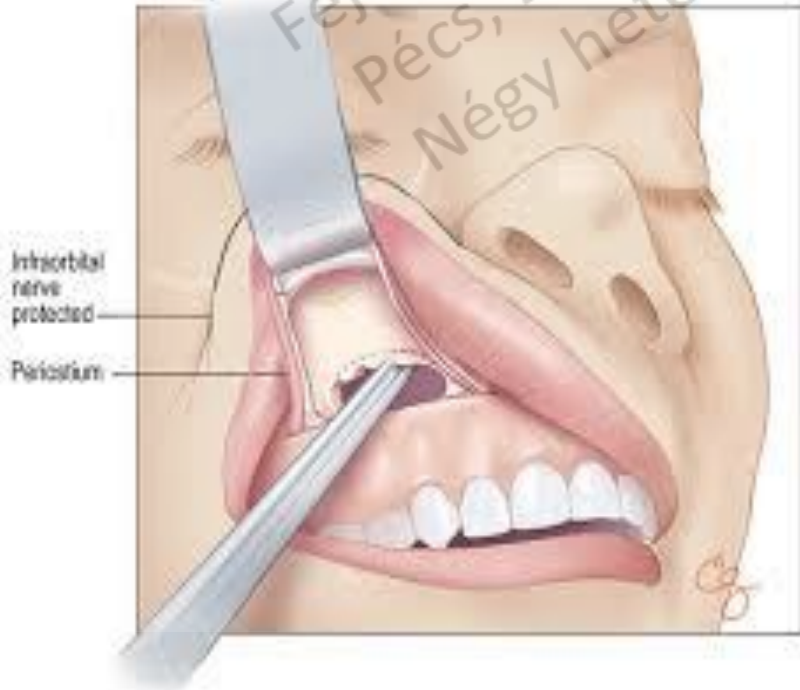
A műtét koncepciója

Eredetileg a krónikus gennyes arcüreggyulladás műtéti megoldására alkalmazták.

1. Az **irreverzibilisen /??/ károsodott nyálkahártya teljes /??/ eltávolítása**
2. A **szellőzést az alsó orrjárat felé készített ablak biztosítja /küszöb elvétele!/**
3. **Gravitáció** elvén alapuló váladékelvezetés az alsó orrjárat irányába

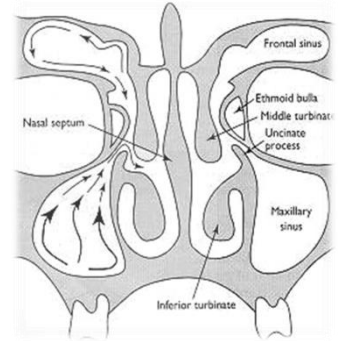
Behatolás

A fossa canina kitapintása után /Kennedy-féle műfogás/, mely kb. a pupillaris vonalban helyezkedik el a III-as és VI-os fogak magasságában szájpitvari metszést ejtünk a csontig. A periosteum felemelését követően csontablak készítése.

A műtét további lépései és ennek következményei

1. Teljes nyálkahártya eltávolítás

- Az elülső fal és az alveolaris recessus kétséges
- Teljes értékű nyálkahártya nem épül vissza, ez rossz funkciót eredményez!!

2. Alsó orrjáratí ablak készítés

- Az alveolaris recessus mélyebben van, mint az alsó orrjárat
- A mucociliaris transport a középső orrjárat felé hajtja a nyákokot

Szövődmények

- arcduzzanat, vérömlenyek
- rágási fájdalom
- a felső ajak és az arc érzéketlensége (n. infraorbitalis sérülése)
- fogak elszíneződése (gyökér sérülése)
- tartós arcfájdalom
- **hegesedés az üregben (tartós RTG-fedettség)**

Indikációk

Jelentősen visszaesett az indikációs terület!

- arcüregi **idegentest** (főleg fogászati) eltávolítása
- **gombás** arcüregi folyamat
- **arcüregi tumorok eltávolítása (főleg invertált papilloma)**
- többrekeszes mucocèle
- orbita dekompresszió
- orbitafal rekonstrukció trauma után
- **arteria maxillaris** lekötéshez feltárás
- oroantralis fistulazárás
- trigeminus neuralgia esetén idegátvágás
- **endoszkópos műtét sikertelensége** esetén, előrehaladott **krónikus rhinosinusitises** betegek esetén hasznosnak találták

Denker műtét

- a másik „radikális antrum műtét”
- a fossa canina perforáció kiterjesztése medial felé az apertura piriformis lateralis falának elvételével, egyesítve az alsó kagyló alatti ablakkal

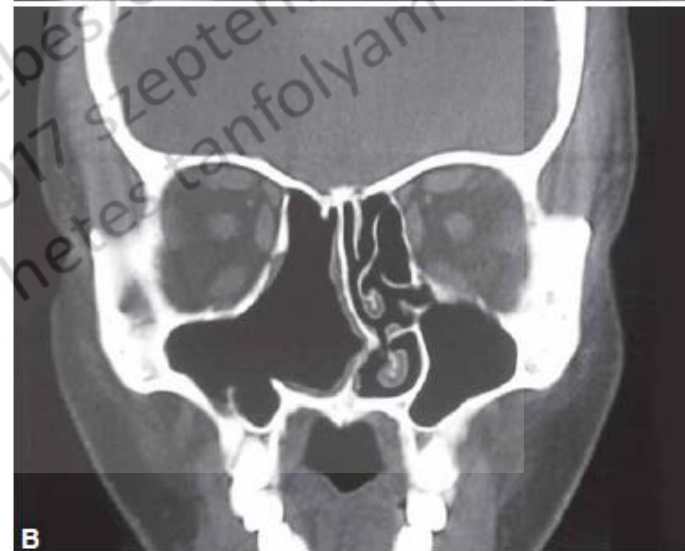
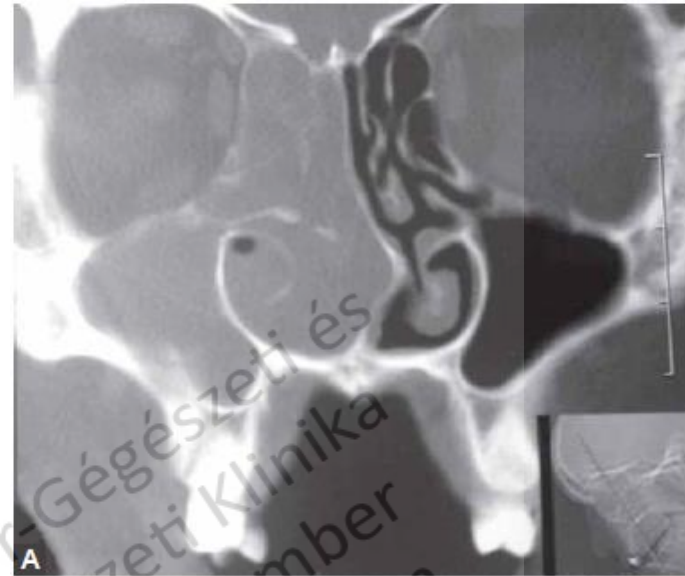

Lényege

az alsó kagyló is
eltávolításra kerülhet

parciális
maxillectomia

invertált papilloma
juvenilis
angiofibroma...

Jansen-Winkler műtét

Lényege:

- Arcüreg műtét és egyidejű transmaxillaris ethmoidectomia
- Az átmenet a középső orrjáraton keresztül kerül kialakításra
- Funkcionálisabb a Luc-Caldwellnél

Az endoscopos technika megjelenésével jelentősége lecsökkent!

Köszönöm a figyelmet!

23.07.2016 14:24